

Nauji arba atnaujinti oficialūs NATO terminai

Dr. Vidas Valskys

*KAS terminijos komisijos pirmininko pavaduotojas,
Lietuvos kariuomenės Mokymo ir doktrinų valdybos vadovybės štabo
Doktrinų skyriaus vyr. specialistas*

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymu sudaryta Krašto apsaugos sistemos terminijos komisija periodiškai svarsto naujus arba atnaujintus (patikslintus ar papildytus) oficialius NATO terminus ir jų apibrėžtis (kai kurių terminų – ir pastabas), kurie Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka teikiami Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (toliau – VLKK) Terminologijos pakomisei ir, juos teigiamai įvertinus VLKK posėdyje, skelbiami Lietuvos Respublikos terminų banke. 2024 m. balandžio–spalio mėn. apsvartyta ir oficialiai patvirtinta daugiau kaip 80 įvairių karybos ir kitų sričių NATO terminų straipsnių. Dalį svarbesniųjų teikiame „Mūsų žinyno“ skaitytojams.

Ugnis (angl. *fires*, pranc. *tirs*) – ginklų sistemų naudojimas siekiant mirtino ar nemirtino poveikio taikiniui.

Pastaba. Ugnis apima ir elektromagnetinių ginklų sistemų naudojimą.

Valymas (angl. *clearance*, pranc. *dépollution*) – sistemingas kliūčių aptikimas, identifikavimas, žymėjimas ir neutralizavimas, sunaikinimas arba pašalinimas tam tikrame rajone, siekiant sumažinti riziką vykdant karinę operaciją.

Šaudymo **intervalas** (angl. *firing interval*, pranc. *intervalle de tir*) – laiko tarpas tarp dviejų vienas po kito einančių šūvių per ilgalaikį šaudymą.

Blokuoti (angl. *block*, pranc. *barrer*) - sujungti ugnies planavimo ir kliūčių įrengimo pastangas siekiant sustabdyti atakuojantįjį tam tikra jo artėjimo kryptimi arba neleisti priešui išeiti iš kovos zonos.

Pristabdyti (angl. *delay*, pranc. *retarder*) - neleisti asmeniui, grupei ar organizacijai į tam tikrą vietą atvykti tam tikrą laiko tarpą arba iki tam tikro laiko ar įvykio.

Sunaikinti (angl. *destroy*, pranc. *détruire*) - pažeisti taikinį tiek, kad jis negalėtų atlikti numatytų funkcijų tol, kol bus iš dalies ar visiškai atkurtas.

Sužlugdyti (angl. *interdict*, pranc. *interdire*) - remiant ugnimi arba naudojant manevrines pajėgas, nukreipti, suardyti, pristabdyti arba sunaikinti priešo antžeminį karinį potencialą, kol jis dar negali būti efektyviai panaudotas prieš draugiškas pajėgas.

Aptikti (angl. *locate*, pranc. *localiser*) - nustatyti tam tikro subjekto ar objekto geografinę padėtį.

Užgrobti (angl. *seize*, pranc. *s'emparer de*) - jėga užvaldyti tam tikrą rajoną, vietą ar objektą.

Kovimo zona (angl. *engagement zone*, pranc. *zone d'engagement*) - taikinių nustatymo zonoje esanti radaro zona, kurioje remiantis karinis vienetas planuoja kauti prieš ugnies sistemas.

Pasala (angl. *ambush*, pranc. *embuscade*) - netikėta ataka ugnimi iš užmaskuotų pozicijų prieš judantį ar laikinai sustabdytą priešą.

Užpulti iš pasalos (angl. *ambush*, pranc. *tendre une embuscade*) - iš užmaskuotų pozicijų netikėtai atakuoti judantį ar laikinai sustabdytą priešą.

Priešakinė savų pajėgų linija (angl. *forward line of own troops*, pranc. *ligne avant des forces amies*) - linija, žyminti tam tikru metu toliausiai priešakyje esančias draugiškų pajėgų pozicijas bet kurios

rūšies karinėje operacijoje.

Priešakinė riba (angl. *forward boundary*, pranc. *limite avant*) – tolimiausia priešo kryptimi riba, ties kuria baigiasi tam tikro lygmens vadovybės atsakomybė.

Kovinis oro dronas (angl. *loitering munition*, pranc. *munition rôdeuse*) – ginklas, kuris gali skraidyti taikinio rajone sekdamas taikinį, kad jį sunaikintų, o tą taikinį atšaukus skrydžio metu jam būtų galima priskirti kitą taikinį.

Esminiai informacijos elementai (angl. *essential elements of information*, pranc. *éléments essentiels d'information*) – žvalgyboje – išsamūs klausimai, kurie leidžia patenkinti, paremti ir (ar) papildyti tam tikros žvalgybos informacijos poreikį.

Esminiai draugiškų pajėgų informacijos elementai (angl. *essential elements of friendly information (EEFI)*, pranc. *éléments essentiels d'information amie*) – svarbiausia informacija apie savo ir draugiškų pajėgų ketinimus, reikalavimus, pajėgumus ir pažeidžiamumą, kurią atskleidus gali kilti grėsmė operacijų sėkmei.

Žmonių tinklų analizė ir parama taikinių atrankai (angl. *human network analysis and support to targeting (HNAT)*, pranc. *analyse de réseaux humains et soutien au choix des objectifs et des moyens de traitement*) – žvalgybos procesas, kuriuo siekiama suprasti žmonių tinklų organizacinę dinamiką ir rekomenduoti šių tinklų pavienius asmenis ar jų grupes, kurių veiklą reikia užkardyti ir prieš kuriuos reikia imtis veiksmų ar daryti jiems spaudimą.

Žvalgybos informacijos poreikių valdymas (angl. *intelligence requirements management (IRM)*, pranc. *gestion des besoins en renseignement*) – valdymo funkcija, kurią atliekant siekiama nustatyti ir patvirtinti žvalgybos informacijos poreikius, nustatyti jos prioritetus, taip pat perduoti patvirtintus žvalgybos informacijos poreikius jos rinkimo personalui ir prižiūrėti žvalgybos produktų sklaidą.

Jungtinė žvalgyba, stebėjimas ir žvalgymas (angl. *joint intelligence, surveillance and reconnaissance (JISR)*, pranc. *renseignement, surveillance et reconnaissance interarmées*) – integruotų žvalgybos ir operacinių pajėgumų rinkinys, skirtas visiems informacijos rinkimo pajėgumams planuoti ir žvalgybos operacijoms sinchronizuoti ir integruoti su gautos informacijos apdorojimu, panaudojimu ir sklaida, tiesiogiai remiant karinių operacijų planavimą, organizavimą ir vykdymą.

Tapatybės požymiai (angl. *identity attributes (IA)*, pranc. *attributs d'identité*) – biografinės, biometrinės ir kontekstinės savybės, pagal kurias galima aiškiai nustatyti ar atpažinti individą, asmenį, asmenybę, bendriją ar slaptą grupę.

Analizė (angl. *analysis*, pranc. *analyse*) – visumos tyrimas nagrinėjant jos dalis ir jų tarpusavio ryšius.

Pastaba. Karinių pajėgų kontekste taikoma tokia hierarchinių ryšių seka: vertinimas, analizė, įvertinimas, validavimas ir sertifikavimas.

Hibridinė grėsmė (angl. *hybrid threat*, pranc. *menace hybride*) – grėsmė, kuri kyla dėl konvencinės, nereguliosios ir asimetrinės veiklos derinio laike ir erdvėje.

Informacinė aplinka (angl. *information environment*, pranc. *environnement informationnel*) – aplinka, kurią sudaro pati informacija, ją gaunantys, apdorojantys ir perduodantys asmenys, organizacijos ir sistemos bei kognityvinė, virtualioji ir fizinė erdvė.

Šie ir kiti terminų straipsniai skelbiami ne tik Lietuvos Respublikos terminų banke (<https://terminai.vlkk.lt/>), bet ir KAS intranete (skiltyje *Karyba / Terminai ir jų apibrėžtys*) bei NATO terminijos duomenų bazėje (<http://vidinis/kas/PPD/SitePages/NATO%20terminija.aspx>). Atkreipiame dėmesį, kad, rengiant dokumentus, leidinius ir kitus tekstus, reikėtų vartoti oficialiai patvirtintus terminus.